

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 7304/2022
10.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца Отвореног акционарског друштва спољно – трговинског удружења „Станкоимпорт“ из Москве, Руска Федерација, чији је пуномоћник Мирослав Николић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, чији је законски заступник Државно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5736/18 од 26.01.2022. године, у седници већа одржаној дана 10.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5736/18 од 26.01.2022. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 21025/10 од 19.02.2018. године, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе тужену да му на име накнаде материјалне штете исплати новчани износ од 788.528,00 USD са каматом на тај износ и то на износ главног дуга од 661.240 USD са уговореном каматом на тај износ по стопи од 7% годишње према спецификацији наведеној у ставу првом изреке, као неоснован; ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 333.125,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5736/18 од 26.01.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 21025/10 од 19.02.2018. године; ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка као неоснован.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено, преко пуномоћника, изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 399. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04... 111/09) који се примењује на основу члана 506. став 1. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11... 55/14) Врховни суд је оценио да ревизија тужиоца није основана.

У спроведеном поступку поступку није начињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. Закона о парничном поступку, на коју повреду ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, 1986. године под бројем 64/68-0392 неозначеног датума, закључен је уговор између Свесавезног спољнотрговинског удружења са сопственим привредним рачуном „Станкоимпорт – Москва“, као продавца и фирме „Ехiмkос – Приштина“ за електропривреду Косово РО Фабрика рударске опреме – Приштина, као купца робе која је специфицирана у прилозима 1, 2 и 3, који су саставни део уговора. Чланом 12. Уговора предвиђено је да сви спорови који могу проистећи из уговора или у вези са њим, подлежу, са изузетком надлежности редовних судова, разматрању у арбитражном поступку у Београду у спољнотрговинској арбитражи при Савезној Привредној комори у складу са прописима наведене арбитраже ако је тужена страна купац. Како је укупна вредност испоручене опреме по уговору износила 826.550 USD, а правни претходник ЈКП „Електропривреде Србије“ је ЈП „Електропривреда Косова“ извршила плаћање 20% вредности сваке испоруке сагласно члану 5. Уговора, док преостали износ новца за робу која је испоручена и купљена није исплаћен, тужилац је покренуо поступак пред спољнотрговинском арбитражом при Привредној комори Југославије у Београду против ЈП „Електропривреде Србије“. Одлуком спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Југославије у Београду у том спору Т 24/97 од 06.10.1999. године тужбени захтев тужиоца одбијен је као преурањен, а у образложењу одлуке је наведено да је арбитражно веће поводом приговора недостатка пасивне легитимације туженог разматрала правно следбеништво између ЈП „Електропривреда Косово“ и ЈП „Електропривреде Србије“ и утврдило да оно јесте универзални сукцесор ЈП „Електропривреда Косово“. Тужилац је поновно покренуо поступак пред спољнотрговинском арбитражом при Привредној комори Србије у Београду под бр. Т-9/5 дана 27.05.2005. године у коме је за туженог означено ЈП „Електропривреда Србије“ у ком је истао тужбени захтев за исти износ који је предмет тужбеног захтева у овој парници против тужене Републике Србије, али је поред тог истакао и евентуални тужбени захтев по основу вануговорне одговорности, у истом новчаном износу. Његов тужбени захтев одлуком спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије Т 9/05 од 28.05.2009. године је одбијен, а у образложењу одлуке исказан је и став у погледу евентуалног тужбеног захтева за накнаду штете, односно вануговорну одговорност за штету, па је оцењено да је и тај захтев неоснован у односу на тужену ЈП „Електропривреда Србије“. У даљем току поступка Виши суд у Београду донео је решење П 21025/10 дана 24.11.2014. године, којим је утврдио да је основан приговор пресуђене ствари у односу на овде тужено Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ из Београда, па је тужба у односу на истог одбачена. Решењем Апелационог суда у Београду Гж 868/2015 од 13.05.2015. године, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене Републике Србије, па је потврђено решење Вишег суда у Београду П 21025/10 од 24.11.2014. године. Решењем

Врховног касационог суда Рев 2355/15 Гзз1 12/2016 од 11.05.2016. године одбачен је као недозвољен захтев за заштиту законитости тужиоца изјављен против решења Апелационог суда у Београду Гж 868/2015 од 13.05.2015. године (став први изреке); одбачена је као недозвољена ревизија тужене Републике Србије изјављена против решења Апелационог суда у Београду Гж 868/2015 од 13.05.2015. године. Настављено је суђење по тужби против тужене Републике Србије, а тужилац је тражио да му тужена Република Србија накнади штету која је настала нечињем туженог, које се огледа у неусвајању Програма консолидације ЈП „Електропривреда Косово“ у складу са Законом о електропривреди, који тужиоцу представља основ за наплату свог потраживања. Тужена Република Србија истакла је приговор застарелости тужачевог потраживања.

На основу утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су оценили да је основан истакнути приговор застарелости тужачевог потраживања, па су применом одредаба чл. 66. став 1. Закона о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/91), чл. 1. Закона о престанку важења Закона о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/2005), чл. 172, 360, 361. и 376. Закона о облигационим односима, тужбени захтев тужиоца одбили као неоснован.

Одредбом члана 66. став 1. Закона о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/91) прописано је да даном почетка рада Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ преузима права и обавезе, објекте, постројења, уређаје и друга средства којима послују јавна електропривредна предузећа из члана 8. тог закона и Пословно удружење „Електродистрибуција Србије“ Београд, као и запослене у тим правним лицима, док је ставом 2. наведеног члана, прописано да ће изузетно од одредбе става 1. обавезе јавног предузећа за експлатацију рудника угља и производњу електричне енергије „Електропривреда Косово“ Приштина настале до 30.07.1991. године измирити у складу са Програмом консолидације ЈП „Електропривреда Косово“ који ће донети Влада Републике Србије, на предлог привременог Управног одбора Јавног предузећа.

Чланом 1. Закона о престанку важења Закона о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/2005) прописано је да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 69/94 и 44/95), док је чланом 3. истог закона прописано да овај закон ступа на снагу 30. јуна 2005. године.

Одредбом члана 172. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Одредбом члана 360. ЗОО прописано је да застарелост престаје право захтевати испуњење обавезе (став 1); застарелост наступа када протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе (став 2); суд се не може обазирати на застарелост ако се дужник није на њу позвао (став 3).

Одредбом члана 361. ЗОО, прописано је да застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано (став 1); ако се обавеза састоји у томе да се нешто не учини, да се пропусти или трпи, застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је дужник поступио противно обавези (став 2).

Одредбом члана 376. ЗОО, прописано је да потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од кад је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило (став 1); у сваком случају ово потраживање застарева за пет година од кад је штета настала (став 2); потраживање накнаде штете настале повредом уговорне обавезе застарева за време одређено за застарелост те обавезе (став 3).

У овој парници тужилац потражује штету насталу нечинењем тужене, која се огледа у неусвајању Програма консолидације ЈП „Електропривреда Косово“ у складу са Законом о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/91). Последњи дан важења наведеног закона, па самим тим и дан када је постојао правни основ за његово усвајање је 29.06.2005. године, јер је 30.06.2005. године ступио на снагу Закон о престанку важења Закона о електропривреди („Службени гласник РС“, бр. 45/2005) који није предвидео обавезу доношења спорног Програма консолидације ЈП „Електропривреда Косово“ који је представљао правни основ за наплату тужиоцевог доспелог потраживања. Врховни суд прихвата правни став нижестепених судова, да је даном ступања на снагу Закона о престанку важења Закона о електропривреди 30.06.2005. године тужилац сазнао да од тог тренутка трпи штету због недоношења наведеног Програма, од када почиње да тече рок застарелости његовог потраживања према туженој.

Наиме, и у поступку који је вођен пред спољнотрговинском арбитражом при Привредној комори Југославије Т 24/97, а који је тужилац водио против сукцесора ЈП „Електропривреда Косово“, ЈП „Електропривреда Србије“, његов захтев је одбијен као преурањен управо због недоношења спорног Програма консолидације од стране Владе Републике Србије, као надлежног органа овде тужене, дакле још тада је било познато из образложења арбитражне одлуке тужиоцу да без усвајања овог Програма консолидације неће моћи да наплати своје потраживање, где је тужилац сазнао за штету дана 30.06.2005. године даном ступања Закона о престанку важења Закона о електропривреди. Правилно је утврђено и да је тужилац сазнао за лице које му је евентуално причинило штету, а то је Влада Републике Србије, односно Република Србија најкасније дана 21.03.2007. године, када му је у прилогу одговора на тужбу у поступку пред спољнотрговинском арбитражом при Привредној комори Србије бр. Т 9/05 достављена одлука Привременог управног одбора ЈП „Електропривреда Србије“ бр. 43/5 од 08.01.1992. године о утврђивању предлога Програма консолидације ЈП „Електропривреда Косово“. Дакле, из тог достављеног доказа се може утврдити да је привремени Управни одбор ЈП „Електропривреда“ још 08.01.1992. године испунио своју обавезу из закона, односно из члана 66. став 1. Закона о електропривреди и утврдио предлог Програма консолидације, те да је након тога Влада Републике Србије требала да усвоји овај Програм. Даном достављања овог доказа тужилац је сазнао за одговорност Републике Србије због неусвајања овог Програма, чији предлог је „Електропривреда Србије“ доставила, те од тог

датума, који представља дан сазнања за лице које му је штету причинило тече рок застарелости тужиоцу за постављање захтева за накнаду штете према овом одговорном лицу. Тужилац је тужбу суду у овој парници поднео 29.06.2010. године, дакле по протеклу трогодишњег рока из члана 376. став 1. и у односу на дан сазнања за штету (30.06.2005. године) и у односу на лице које му је штету причинило (21.03.2007. године), како су то правилно утврдили и нижестепени судови.

Са изнетих разлога, неосновани су ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права од стране нижестепених судова.

Неосновани су ревизијски наводи тужиоца да су нижестепени судови погрешно утврдили почетак рока застарелости тужачевог потраживања, јер по ставу тужиоца застарелост његовог потраживања почиње тећи од дана доношења одлуке спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије Т 9/05 од 28.05.2009. године којим је одбијен тужбени захтев тужиоца према ЈП „Електропривреда Србије“. Ово са разлога што су ти наводи већ истицани у жалбеном поступку, које је другостепени суд правилно оценио као неосноване и дао разлоге које у свему прихвата и на које упућује и овај суд.

Правилна је и одлука о трошковима поступка донета применом члана 153. и 154. ЗПП.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу правилност примене материјалног права од стране нижестепених судова, Врховни суд је одлучио као у изреци применом члана 405. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија,
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић